ŽELEZNÁ OPONA V NÁS

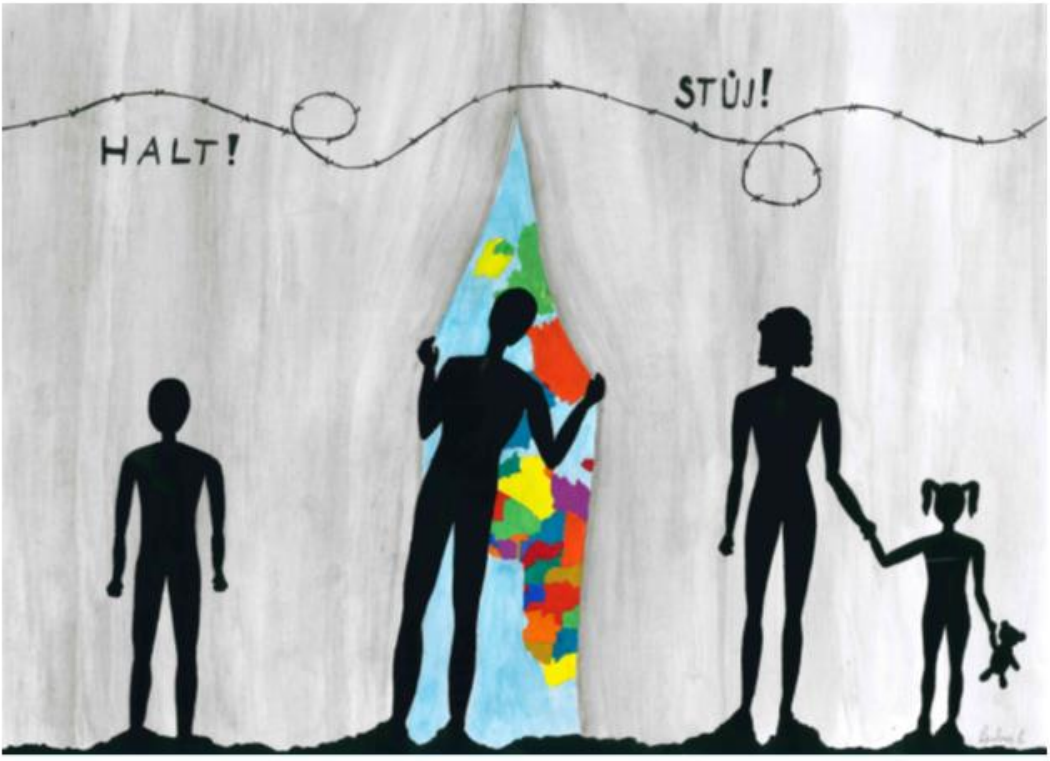

Sborník literárních a výtvarných prací
studentů Gymnázia a SOŠ Mor. Budějovice

© Květa Bretšnajdrová, 2019; Jakub Kuba, 2019; Markéta Dračková, 2019; Jonáš Beránek, 2019; Zuzana Radová, 2019; Petra Chaloupková, 2019; Adéla Bendová, 2019; Denisa Janíčková, 2019; Tereza Štokrová, 2019; Katka Soukupová, 2019
Translation © Alena Zina Janáčková, 2019
Illustrations © František Račický, 2019; Barbora Honsová, 2019; Daniel Pavlíček, 2019; Kristýna Veselá, 2019; Kateřina Čurdová, 2019; Adéla Svobodová, 2019; Kristýna Černá, 2019; Anežka Jičínská, 2019
Typography © Tereza Lojdová, 2019; Petr Dohnálek, 2019
Cover © Tereza Lojdová, 2019; Květa Bretšnajdrová, 2019
Cover Illustration © Eliška Pipalová, 2019

Přirozenou nevýhodou demokracie je,
že těm, kdo to s ní myslí poctivě, nesmírně svazuje ruce,
zatímco těm, kteří ji neberou vážně, umožňuje téměř vše.

Václav Havel

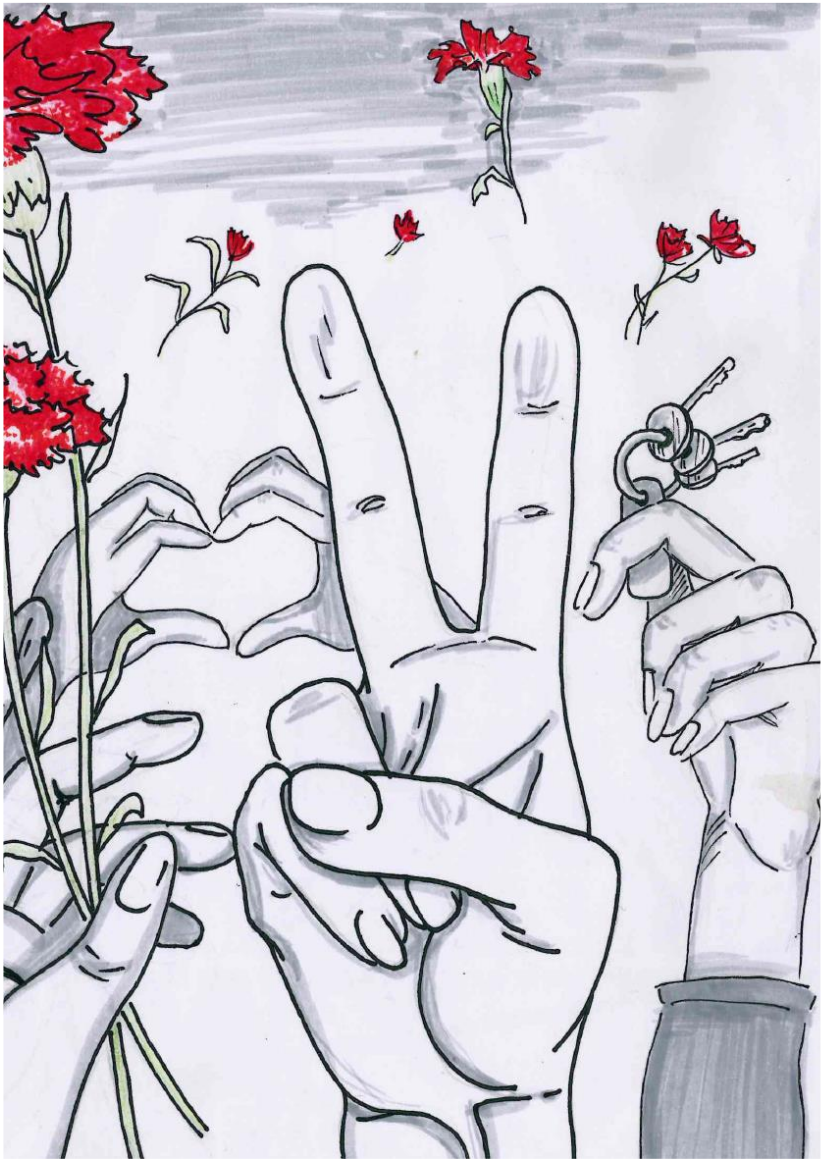

Barbora Honsová (výřez z plakátu ke studentskému happeningu)

Mgr. Květa Bretšnajdrová

SLOVO ÚVODEM

Svoboda je bezesporu jednou ze základních hodnot demokratické společnosti, a proto bychom si stále měli uvědomovat její cenu. Třicáté výročí sametové revoluce je k tomu ideální příležitostí.

Na počátku cesty k tomuto sborníku byla nabídka organizace Paměť národa, abychom se podíleli na přípravě mezinárodní výstavy *Železná opona v nás*. Ani chvíli jsme neváhali, a tak vznikly studentské práce, se kterými se můžete seznámit v tomto sborníku a které se zároveň staly základem pro část *výstavy Cesta svobody. Studenti vytvořili krásné práce, které v sobě jako* hlavní téma nesou touhu po svobodě. Při jejich tvorbě se museli zamyslet nad důležitými otázkami: „Jaká je cena svobody? A vážíme si jí dnes dostatečně?" A domnívám se, že to je přesně to, nad čím bychom se měli zamyslet, když si připomínáme 30. výročí konce totality a obnovení demokracie u nás v roce 1989.

Velké díky těm, kteří tak často hýbají historií – studentům let dřívějších, ale i těm dnešním.

Markéta Dračková

CENA ZA SVOBODU

Nad korunami stromů zvolna vyšel měsíc. Budeme se tedy muset rozdělit, jeho světlo by nás brzy prozradilo. Leželi jsme v trávě, pár desítek metrů před sebou jsme spíše tušili, než viděli první plot, a mně hlavou proběhly všechny dosavadní události.

Vypadalo to jako obvyklá návštěva u kamaráda. Jenže tentokrát jsme chtěli spustit akci, kterou jsme plánovali dlouho předtím. Cestu přes hranice do Německa. Jeden kamarád v pohraničí bydlel, jezdili jsme tedy pravidelně za ním, aby si na nás pohraničníci zvykli. Tam jsme se také seznámili se zbytkem skupiny.

Je nás šest a všichni tu teď ležíme v trávě před železnou oponou. Musíme být rychlí, protože je jen otázkou času, než si nás pohraniční stráže všimnou.

Dva ploty jsou překonány, třetí by měl být o pár set metrů dál. Za sebou slyším psy, hlídka nebude daleko. A k hraniční čáře je to ještě daleko. Dost na to být několikrát mrtvý.

Čekám na místě srazu u malé německé vesničky. Závod o život a svobodu skončil. Vítězně bohužel jen pro dva z nás. Životy ostatních si vzala železná opona. Vysoká cena za svobodu? Ano, ale i tak ji mnozí ještě zaplatí.

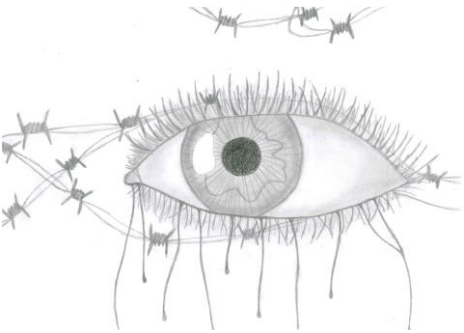

Daniel Pavlíček

Jonáš Beránek

V Třebíči 19. 11. 2016

Milá dcero,
chtěl bych Ti sdělit něco o svých činech, které jsem spáchal před 50 lety, jelikož, jak jistě víš, bylo nedávno připomenutí pádu Berlínské zdi.

Tenkrát jsem žil v Berlíně. Byl to Východní Berlín. Pracoval jsem jako příslušník tajné policie. Mým úkolem bylo dohlížet na pořádek v bloku. Tenkrát byla těžká doba. Lidé žili ve strachu a stýskalo se jim po rodinách ze západu.

Dodnes nemůžu zapomenout na zločin, kterým jsem se provinil. Kdysi v Berlíně žila jedna rodina. Byla naprosto zoufalá a nenáviděla zdejší režim. Jejich otec pracoval jako skladník. Tím, že pohrdá komunismem, se netajil a ani tím, že by chtěl překročit zeď. Dostal jsem za úkol jej i jeho rodinu sledovat. Sháněl jsem různé informace a sledoval je na každém kroku.

Jejich den vždycky probíhal stejně. Jenomže jednou nebyli k nalezení. Dostal jsem strach, že jsem je ztratil a že budu potrestán. Pokud by se stalo, že by překročili zeď, mohlo by to mít pro mě fatální následky. Zavolal jsem proto kamarádovi, který držel hlídku u zdi. Když jsem mu vysvětlil svoji situaci, přesvědčil mě, ať se připojím k němu na hlídku.

Zde se stal můj nejhorší zážitek, kvůli kterému dodnes nemohu pořádně spát, a pronásleduje mě ve snech. Ten otec se opravdu objevil a snažil se přelézt zeď. Zdá se mi, jako by to bylo včera. Křičeli jsme na něj: „Stůj a zůstaň, kde jsi!“, jenže on neposlechl, a tak jsem musel zakročit. Popostoupil jsem si o pár kroků blíže a zamířil jsem. Padly dvě rány. Muž se mrtev skácel k zemi.

Tenkrát jsem byl za to pochválen, ale dodnes toho velice lituji. Přeci jen to byl nevinný člověk a já neměl právo mu takhle ukončit život.

Až si budeš tento dopis číst, budeš na mne už jen ve snech vzpomínat. Chtěl jsem jen, abys nikdy nezapomněla, co znamenají slova „železná opona“. Kolik lidí kvůli ní trpělo a kolik ještě trpí.

Mám Tě rád.

Táta

Třebíč, den 19. 11. 2016

Liebe Tochter,
Ich wollte dir etwas über mich und meine Taten mitteilen, dich ich vor 50 Jahren beging. Wie du weißt, vor kurzer Zeit wurde der Fall der Berliner Mauer erinnert. Ich lebte für bestimmte Zeit in Berlin, in Ostberlin und ich arbeitete bei Stasi. Meine Aufgabe war es Ordnung und Disziplin im Ostblock zu folgen. Ich finde, die Zeit war damals mehr und mehr schwieriger als heute. Leute lebten unter Angst. Viele sehnten nach ihren Verwandten im Westen und nach der Möglichkeit sie wieder zu treffen.

Bisher bin ich nicht imstande die Untat zu vergessen, weil ich es immer noch wie meine große Schuld empfinde. Damals lebte in Berlin eine Familie, die absolut trostlos war und die das sozialistische Regime hasste. Der Vater arbeitete als Lagerist und es war kein Geheimnis, dass er den Kommunismus missachtet und nach Westen fliehen und die Mauer überwinden wollte.

Meine Aufgabe war die Familie folgen und die Informationen über sie sammeln. Ich folgte sie auf jedem Schritt und Tritt. Ihr Tag verlief monoton ohne Änderungen, aber eines Tages waren sie nicht zu finden. Ich bekam Angst, dass ich sie verlor und ich werde für meinen Fehler bestrafen. Falls es passieren würde, könnte es fatale Folgen bringen. Ich rief meinen Kameraden, der die Wache an der Mauer hatte.

Als ich ihm meine Situation erklärte, überzeugte er mich, sich der Wache mit ihm anzuschließen.

Hier geschah mein schlechtestes Erlebnis wegen dem ich bis heute nicht in Ruhe schlafen kann. Der Vater schien plötzlich und betrat die verbotene Zone. Ich kapierte, er versucht die Mauer zu übersteigen. Es scheint, morgen zu sein. Ich und mein Freund riefen: „Stehen bleiben! Halt!“ er folgte unseren Befehlen aber nicht und ich musste reagieren.

Ich näherte sich ein paar Schritte vorwärts und anvisierte. Dann gab ich Feuer. Zwei kurze Schüsse. Der Mann ist tot auf den Boden umgefallen.

Danach war ich dafür gelobt, aber bisher bereue mich meine damalige Reaktion. Er war ein doch unschuldiger Mensch und ich hatte keinen Recht sein Leben auf diese Art und Weise zu beenden.

Wenn du meinen Brief liest, lebe ich nur in deinen Erinnerungen. Ich wollte nur, dass es nie vergessen wird, was die Verbindung „Eiserner Vorhang“ bedeutet. Wie viele Leute darunter gelitten haben und noch bis heute leiden.

Ich liebe dich.

Dein Vati

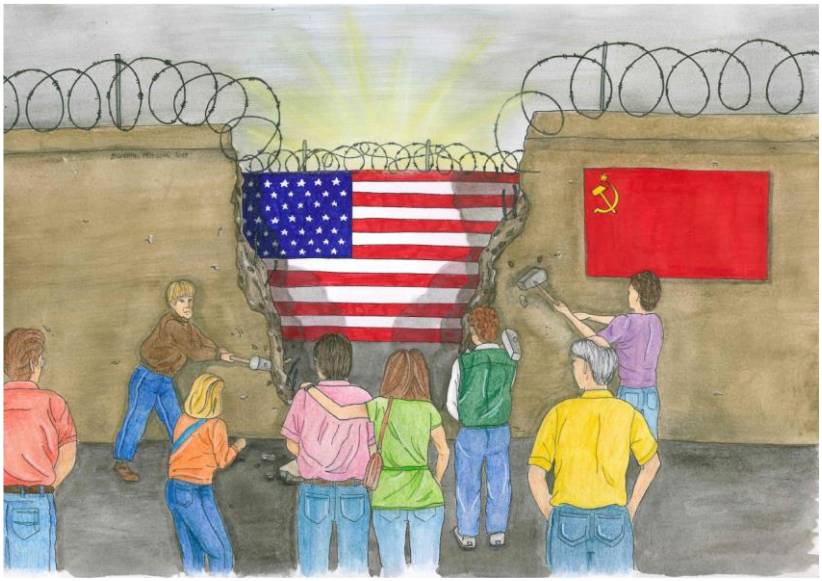

Barbora Honsová

Zuzana Radová

SVOBODNÁ LÁSKA

Bylo pochmurné deštivé ráno. Jako každý den jsem vstal ze své postele a přistoupil ke kalendáři. Bylo pondělí 14. listopadu 1983. „Proč vždy ten víkend tak rychle uteče?“ pomyslel jsem si rozzuřeně. Vedle mé postele se na mě již usmívala moje školní kabela. Ten rok jsem byl studentem čtvrtého ročníku střední školy, a tudíž mě čekala maturitní zkouška. Ale že budu ze své dospělosti zkoušen mnohem dříve, jsem toho rána ještě neměl ani ponětí.

Cesta do školy byla v tomto počasí opravdu za trest. Dlouhá cesta na autobusovou zastávku lemovaná jednou kaluží za druhou, protivný vítr, který se nelítostně opíral do našich tváří a kapky deště dopadající na naše kabáty. Alespoň, že jsem nechodil sám. Každé ráno na mě čekali moji kamarádi. S nimi byla podzimní cesta do školy ihned veselejší. V půlce cesty se naše kroky spojily s ladnými kroky našich spolužaček. „Cesta s kamarády je fajn, ale cesta vedle tak krásných holek je ještě mnohem lepší,“ pomyslel jsem si v duchu. Všechny holky z naší třídy byly okouzlující, ale jedna z nich byla přeci jen jiná. Bětka často nosila pruhované svetříky doplněné broží a k tomu sukýnku. Její ladné nohy se náramně vyjímaly v černých polobotkách. Toho rána své tělo skrývala pod teplým kabátkem a husté vlasy zdobil elegantní klobouk. Byla úchvatná. I podzimní pondělní ráno uměla rozzářit. Konečně jsme došli na zastávku. Bětčin smích mi vždy připomínal tanec lesní víly. Přál jsem si, abych ji mohl chytit za ruku a utéct spolu s ní někam daleko. Abychom spolu mohli cestovat a žít jeden pro druhého. Můj vnitřní hlas křičel „Miluji Tě!“, ale mé vnější já dokázalo pouze odpovědět letmým úsměvem. Ten den jsme museli ve škole projít hodinou ruštiny, matematiky a několika dalšími únavnými hodinami. Tak moc jsem se těšil domů. „Crrrr!“ oznamoval zvonek konec poslední hodiny. Spolu s kamarády jsme se vyhrnuli ze třídy s vidinou volného odpoledne. Při oblékání mě kdosi vzal za ruku. Otočil jsem se a zůstal jsem stát jako opařený. Přímo vedle mě, bok po boku stála moje vysněná královna. Tolik jsem se soustředil na její hýbající

se hebké rty, že jsem ani nevnímal slova, která z jejích úst vycházela. Připadal jsem si hloupě, když jsem byl nucen požádat o zopakování toho, co říkala. Cosi ve mně začalo jásat. Moje drahá Bětka mě pozvala na schůzku. Bylo pět hodin odpoledne a já už čekal v parku. Byl jsem tak nervózní. Konečně jsem se dočkal. Objevila se elegantní, krásná a okouzlující jako vždy. I ona byla trochu nesmělá. Sedli jsme si na lavičku. Po chvíli se začala třást zimou. Nabídl jsem jí tedy svůj kabát. Topil jsem se v jejích krásných očích. Celý večer jsme proseděli na oné lavičce a povídali si. Měli jsme toho tolik společného. Stejné zájmy a názory nejen na aktuální politickou situaci. I ona si přála utéct někam daleko. Od toho večera jsme už jeden bez druhého neudělali ani krok. Přišlo mi to jako pohádka. Byli jsme mladý zamilovaný pár se snem odejít někam do světa za svobodou. Listopad po boku mé krásné slečny utekl jako voda a byl tu prosinec. Ranní déšť vystřídaly sněhové vločky a kaluže nahradil led na chodníku. O přestávce za mnou má drahá přišla. Objala mě a já věděl, že má z něčeho strach. Zeptal jsem se, co se děje a pro útěchu ji pohladil po vlasech. „Všechno ti vysvětlím, jen musíš přijít dnes odpoledne k nám domů," řekla. Zbytek školního dne jsem pak přemýšlel, co může moji lásku trápit. Odpoledne jsem tedy zazvonil u ní doma. Otevřela. Jenže její typický úsměv princezny vystřídalo sebejisté odhodlání. Jakmile jsme došli do pokoje, razantně zavřela dveře. „Mám plán," začala. Napjatě jsem čekal, co mi chce sdělit. Její další slova mě však posadila do židle. „To přeci nejde, je to nebezpečné!" vykřikl jsem. Citlivá a něžná duše mé lásky se náhle proměnila v sebejistou a nebojácnou. Pokračovala ve vysvětlování svého plánu. Cílem toho všeho měla být svoboda. Tak krásná představa. Souhlasil jsem. Chtěl jsem své lásce kráčet bok po boku, aby v ničem nebyla sama.

Byl 15. prosinec 1983. Ráno po probuzení jsem výjimečně nešel ke kalendáři. Usedl jsem ke svému stolu, na kterém již čekala tužka a papír. „Drahá maminko, drahý tatínku," začal jsem psát řádky, které měly rodičům vysvětlit moje rozhodnutí. Oba byli tou dobou v práci a mně začaly stékat slzy jako hrachy. Ta představa, že už je nikdy nemusím spatřit, mě tak moc svírala. Dopsal jsem poslední slova, sbalil si ty nejnutnější věci do batohu a vyrazil jsem čekat na Bětku. Cestou se mi honilo v hlavě tolik myšlenek. Strach, nejistota, smutek. Ale vidina svobody a života s

životní láskou byla silnější. Došel jsem na smluvené místo. Netrvalo dlouho a moje drahá stála vedle mě. Chvíli jsem hleděl do jejích krásných očí. „Nesmíme na nic čekat," přerušila mě. Chytil jsem ji za ruku a dali jsme se do rychlejšího kroku. K hranicím jsme to neměli daleko. Netrvalo dlouho a došli jsme na místo. Spatřili jsme vysoký plot tvořený ostnatým drátem. Zdálky byl slyšet pronikavý štěkot pohraničních psů. Opravdu železná opona. Bylo to tak děsivé místo. Měli jsme štěstí. Zrovna se střídala pohraniční stráž, takže na mohutném vrcholu strážních věží nikdo nebyl. „Bětko," promluvil jsem a čekal, až se na mě otočí. Pohlédl jsem jí do očí. „Zvládneme to." Ze svého batohu jsem vyndal mohutné nůžky sloužící ke střihání plechu. Po chvíli se na mě z plotu usmála díra o velikosti kola od auta. Má milá zatím sledovala, zda nás někdo nevidí. „Můžeme jít," oznámil jsem jí odhodlaně. Vzala mě za ruku. Naposledy se mé rty dotkly jejích. „Až tě znovu políbím, už budeme svobodní," utěšoval jsem ji. Po chvíli jsme spolu ruku v ruce vykročili vstříc svobodě. Prolezli jsme otvorem, co se mi v plotu podařilo udělat, a dali jsme se na útěk. Najednou jsem spatřil muže s pistolí v ruce. Uviděl nás. Stihl jsem pouze zavolat: „Pozor!" Pak padla první rána. Byl to ten nejhorší zvuk v mém životě. Viděl jsem, jak tělo mé lásky padá bezvládně k zemi. „Ach ne," vykřikl jsem. Doběhl jsem k ní a objal ji. Nemohl jsem ji tam nechat. Další rána. Taková rychlost. Mé tělo se skácelo hned vedle ní. Hnědá hlína začala měnit svou barvu v krvavou. Poslední pohled na tu nejkrásnější ženu v mém životě. „Miluji tě," řekl jsem naposled. Pak nastala tma a ticho…

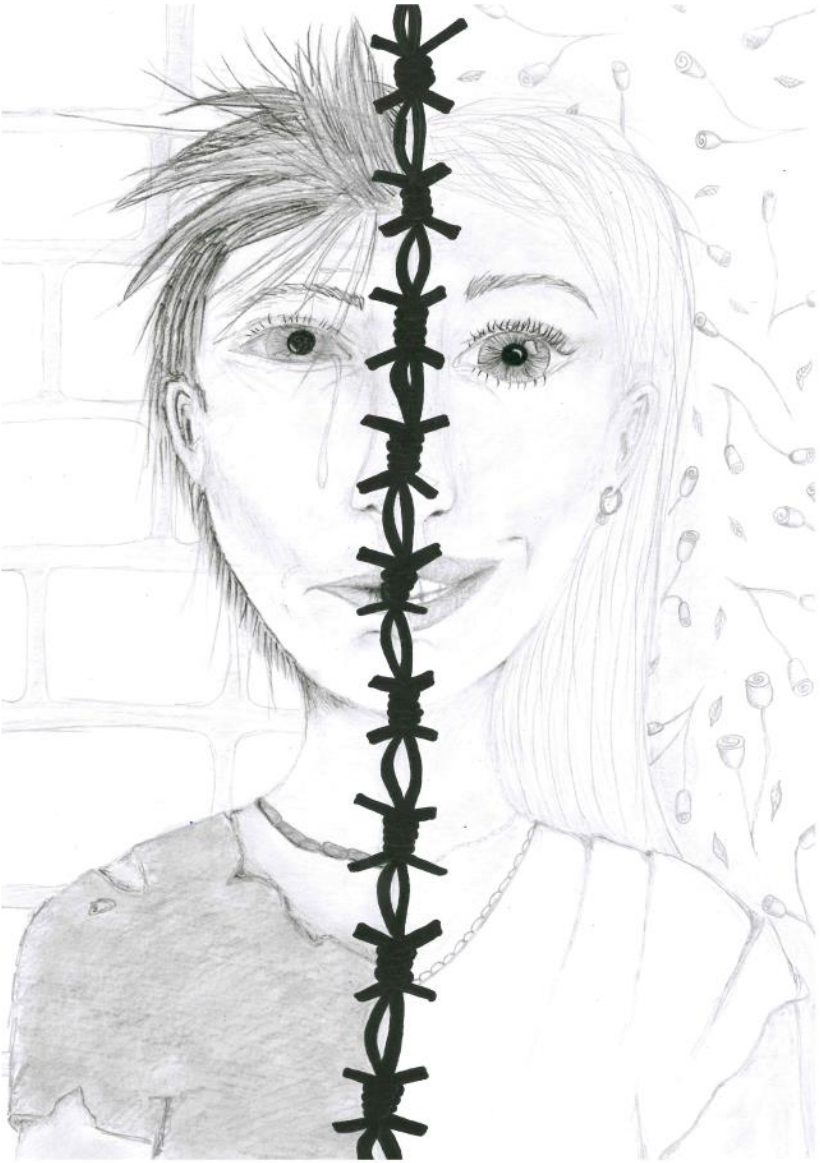

Kristýna Veselá

Petra Chaloupková

ŠŤASTNÁ NOC

Byl rok 1952 a mně bylo zrovna čerstvých sedmnáct, když ke mně jednou v noci přišla máma se slovy: „Sbal si jenom to nejdůležitější, jdeme na výlet.“ Vzala jsem si tedy baťůžek a ospalým tempem do něj naházela pár kousků oblečení, knížku, lékárničku a nějaké drobnosti. Vyšla jsem na chodbu, kde už čekala máma s bratříčkem v náručí. Vyšli jsme ven na ulici, kde trochu nervózně postával táta a vedle něj stála tři kola. Plna očekávání a nejistoty jsem nasedla a všichni čtyři jsme se společně vydali vstříc temné noci. Nohy jsem už skoro necítila a plíce jsem měla v jednom ohni, když jsme konečně zastavili. Věděla jsem, že jsme blízko zakázaného pásma, ale ani ve snu by mě nenapadlo, co se moji rodiče chystají udělat. Zajeli jsme do lesa. Slezli jsme z kol a opřeli je o mohutný kmen stromu. Otočil se k nám táta a nervózním hlasem nám kladl na srdce, abychom odteď nevydali ani hlásku a dělali přesně to, co nám řekne. Očekávání vystřídal strach.

Šli jsme blíž a blíž k hranici, která nás oddělovala od západního světa. Od světa svobody. Stromy už pomalu začínaly řídnout a mezi nimi bylo možné zahlédnout dráty a vysokou strážnou věž tyčící se za horizontem. Čím blíž jsme byli, tím těžší se mi zdál vzduch a každý můj krok se najednou zdál být hlučnější. Táta nás zastavil. Vytáhl z batohu štípačky. „Teď půjdu k plotu, jestli mě zastřelí, utečte, vezměte kola a vraťte se domů. A jestli ne, jestli se nad námi Bůh smiluje, tak počkejte, až na vás mávnu, a poběžte, jak nejrychleji můžete. Neohlížejte se, nemluvte, a hlavně nemějte strach. Všechno bude v pořádku.“ Ráda bych mu věřila, ale strach v jeho hlase a slzy v očích mluvily za vše. Zalil mě studený pot. Muž, kterého jsem si vážila a kterého jsem milovala, teď mohl každou chvíli padnout mrtvý k zemi.

Táta rozstříhal dráty a mávl na nás. Bezmyšlenkovitě jsem se zvedla a běžela, co mi nohy stačily. Těch pár metrů se nyní zdálo jako nekončící míle. Už ale nebylo cesty zpět. Konečně jsem dorazila k díře v železném plotu, kde na nás čekal táta a pomohl nám prolézt. Všichni už jsme byli

na druhé straně a utíkali dál. Já v čele, za mnou máma s bratříčkem v náručí a poslední táta. Byli jsme už asi dvacet metrů od plotu, když jsem uslyšela křik: „Stůjte, tak stůjte!“ ozvalo se z věže. My jsme ale běželi dál, teď už bylo pozdě na návrat. „Jste snad blázni?! Copak chcete umřít?!“ Zazněl výstřel. Bála jsem se ohlédnout. Druhý. Třetí. Srdce mi tlouklo, div mi neprorazilo hrudník. V uších mi pískalo. Doběhla jsem ke kraji lesa. Podívala jsem se směrem k hranici, ale nikoho jsem neviděla. Nedokázali to. Jsou mrtví. Jsem sama. Zastavil se mi dech. Litovala jsem, že jedna rána nezasáhla i mě. Co teď se mnou bude?

Propadala jsem absolutnímu zoufalství, když vtom jsem za sebou uslyšela kroky. Myslela jsem si, že jsou to pohraničníci. Že si jdou pro mě. Otočila jsem se a rozeznala známé rysy máminy krásné tváře. Jednou rukou držela bratříčka a druhou podpírala kulhajícího tátu. To není možné, oni to dokázali. My jsme to dokázali. Rozběhla jsem se k nim se slzami štěstí v očích. Ošetřila jsem tátovi poraněnou nohu a všichni čtyři jsme se ruku v ruce vydali vstříc novému životu.

Kateřina Čurdová

Adéla Bendová

DOPIS PRO EMU

Drahá Emo,
je pro mne velmi bolestné psát tento dopis, ale nedokázal jsem se s tebou rozloučit tváří v tvář. Znáš mě už celých jednadvacet let. Vždycky jsi pro mě byla má velká sestra, moje ochranitelka a také můj nejlepší vzor. Často jsi mi říkávala: „Vždycky si běž za tím, co chceš, jinak nebudeš nikdy šťastný." Tvá slova jsem si opakoval jako mantru a denně se podle nich řídil.

Myslím, že teď už víš, kam těmito slovy mířím. Také víš, jak moc pro mne svoboda a volnost znamenají. Víš, že jsem si vždycky rád vyměňoval názory s ostatními. Pak se ale jednoho dne všechno změnilo a já už prostě mluvit nemohl. Nesměl jsem cestovat a dělat všechno to, co jsem vždycky tolik chtěl. Stal jsem se jedním z nešťastníků, kteří se ocitli v nesprávné půlce Evropy. Zůstalo mi tak málo z věcí, které jsem dříve miloval. Ještě dlouho jsem v sobě opatroval semínko naděje a věřil v dočasnost toho všeho. Déle už ale čekat na nesplnitelný zázrak nemůžu.

Moje myšlenky se upřely k jediné možnosti, která se zdála být východiskem – útěk. Dlouho jsem si s touto myšlenkou pohrával a pokládal jsem si mnoho otázek. „Možná že to není správné? Možná je to dokonce zbabělé? Proč tuto nesvobodu taková spousta lidí dokázala překonat, přenést se přes to, bojovat, nebo se tiše vzdát toho, co jim náleží, a já ne?" Za každou cenu jsem se snažil s tím naučit žít, prostě to překousnout a jít dál, nedělat problémy. Čekat, že se to vyřeší samo, tak jako v to doufalo mnoho jiných. Už kvůli vám, své rodině a přátelům. Nikdy jsem vám svým odchodem nechtěl zlomit srdce, ani na vás přivolat další problémy. Ale od doby, co matka zemřela, mě tady už nic nedrží.

A tak, když se mi jednou naskytla možnost útěku, už jsem neváhal.

Nenávidím myšlenku, že jsem tě tam nechal samotnou, že jsem opustil svou poslední rodinu. Dobře ale vím, že se o tebe Petr postará. Je to dobrý chlap.

Mně teď nezbývá než ti popřát všechno štěstí světa, Emo, a věřit v naše shledání, až jednoho dne železná opona padne a dobré věci se k nám zase obrátí čelem. Čechy pro mne vždycky budou domovem. Vrátím se, na to nezapomeň.

Omlouvám se, sestřičko. Mám tě rád.

S láskou

Tomáš

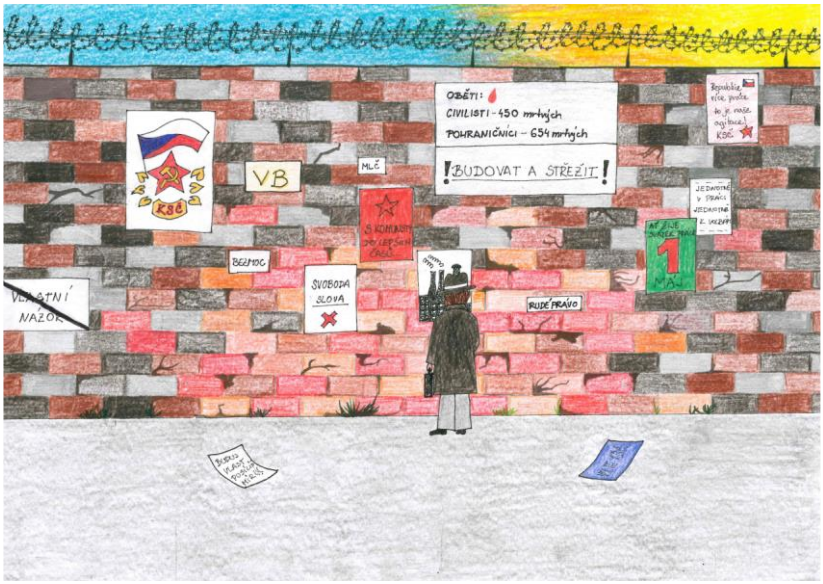

Adéla Svobodová

Denisa Janíčková

ZLÁ DOBA

Byla to doba zlá,
ledová lavina
sevřela naši vlast,
za časů Stalina.

Plné jsou žaláře nevinných lidí,
nemáme svoji tvář, Moskva vše řídí.
A taky pár loutek, členů vlády naší,
každého člověka silou, mocí straší.

Hlavy jsme sklopili, zemřela hrdost,
z východu kopance, hrozby a tvrdost.
Ve městech, ulicích všude číhá zrada,
udává jeden druhého – dělník, soudce i obecní rada.

Dav se však probouzí a nabírá síly,
mají už všeho dost, odpor tu sílí.
Nepomáhaj pendreky, helmy ani štíty,
nikdo už lžím nevěří, nikdo nechce mýty.

Pátečního listopadu
obavy se plíží k hradu.
Studentů všech je velký den,
uctít Jana Palacha přišli sem.
Z Albertova Prahou chtěli projít cestu,
připomenout to výročí spícímu městu.

V rukou každá osoba květy i hořící svíce měla,
na oplátku proti nim stál kordón policie a stříkající děla.

Za uctění památky studenti jsou biti, kopáni a dostávají rány do těla
a jako jasná odpověď z jejich úst jen československá hymna zněla.

Kristýna Černá

Tereza Štokrová

Z DENÍKU UVĚDOMĚLÉHO STRÁŽCE SOCIALISMU

PROLETÁŘI VŠECH ZEMÍ, SPOJTE SE!

ČTVRTEK 21 ZÁŘÍ 1973

RUDÉ PRÁVO

ORGÁN ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU KOMUNISTICKÉ STRANY ČESKOSLOVENSKA

ČÍSLO 223 — ROČNÍK 54 CENA 50 HALÉŘŮ

Dobrá práce pohraniční stráže

Skupina narušitelů se neúspěšně pokusila překročit státní hranici Československé socialistické republiky směrem do Rakouska. Zásluhou skvělé prace naší pohraniční stráže byl pokus o překročení hranic zmařen a narušitele byli předáni do rukou spravedlnosti

Dnes jsem v novinách zůstal koukat na tento článek. Je neuvěřitelné, jak málo informací se k veřejnosti dostane a jak jsou nepřesné. Já u toho zásahu byl… Z této zprávy to vypadá, jako kdyby to byla klidná akce, avšak já a moji spolupracovnici to vidíme jinak. Vždyť ten den jsme s nasazením vlastních životů uchránili čest naší socialistické vlasti.

Celý den bylo velice chladno… mrzlo… Já jsem byl na obchůzce s Rexem, takže jsem přiběhl až chvíli po tom, co byl spuštěn alarm. Když jsem přiběhl, jeden z prchající skupiny už ležel na zemi a sténal. Petr, můj starší spolupracovník, po něm vystřelil. Ostatní se trochu ostýchali střílet,

přece jen to byli kluci jako já, a abych byl upřímný, Petr je trochu chladnokrevný morous. Možná se ostýchali i proto, že ta skupina byli chlapci stejně staří, nebo možná dokonce mladší než my. Avšak naše příkazy byly jasné, za každou cenu zastavit každého, kdo se pokusí přejít přes hranice. Štěstí bylo, možná spíše neštěstí, že je zarazil úspěšný výstřel po jejich kamarádovi, a tak jsme je obklíčili a zajali.

Zajímalo by mě, co je vlastně vedlo k tomu, že se pokusili překročit státní hranici. Musí přece překonat zátarasy, ostnatý drát, široké hraniční pásmo, elektrický plot a často i řeku. A hlavně, vždyť každý přece ví, co je na druhé straně – bída, nezaměstnanost, hlad, vykořisťování…

Nebo že by to bylo jinak?

František Račický

Katka Soukupová

JIŘÍ RUNKAS – ZMAŘENÝ LET

Jiří Runkas, rodák z Moravských Budějovic, byl úspěšným lodním modelářem. Často se zúčastňoval i soutěží mezinárodního formátu.

„Věnoval jsem se lodnímu modelářství. Byl jsem i v reprezentaci. Nikdy jsem však nedostal výjezdní doložku do kapitalistické ciziny. Podmínky u nás mi připadaly velice ubohé. Chtěl jsem cestovat, ale nemohl jsem."

Rozhodl se tedy překonat železnou oponu a emigrovat do západní Evropy. Již v první polovině 80. let dostal od svého kamaráda Vladimíra nahrávku Svobodné Evropy s emigrantem Hutyrou, kterému se podařilo přeletět hranice horkovzdušným balonem.

„Rozhodl jsem se, jen jsem potřeboval vypilovat všechny detaily. Informace o balonovém létání chyběly. O soutěžích tisk referoval až několik dní poté, co se udály."

Potřebné informace získával v novinách, časopisech a spoluúčastí na organizaci různých akcí balonového klubu.

Hořák a další potřebné věci si vyrobil Jiří sám. Košík mu upletl košíkář. Balon šila jeho manželka z pogumované šusťákoviny, kterou sehnal v Řempu. Všechny tyto úkony musel provádět s maximální obezřetností, aby nevzbudil pozornost u ostatních lidí.

„Látku jsem kupoval v Řempu. Bral jsem celé role, protože odměřováním po metrech bych se mohl stát brzy nápadným."

Výsledek však stál za to. Ze 700 m2 látky a téměř tří kilometrů nití se Jarmile Runkasové podařilo ušít balon o průměru 14,5 m a výšce 17,5 m.

„Ploché padákové šňůry mi sehnal kamarád, když byl na cvičení na vojenském letišti v Náměšti nad Oslavou."

Na vyzkoušení balonu si Runkasovi vytipovali místo v údolí řeky Želetavky, na samotný odlet potom místo nedaleko hranice s Rakouskem. První zkouška balonu se moc nepovedla, na druhou se už bohužel nedostalo.

„U Uherčic, ležících blízko hranice s Rakouskem, jsem objevil plácek. V létě jsem tam chodil s košíkem, předstíral jsem houbaření a mapoval terén."

S příchodem května 1987 přišlo i udání. Při přejíždění hranic ze závodů z Polska ho během kontroly pasů policisté vyzvali, aby si vystoupil z auta. Pan Runkas čekal na hraničním přejezdu bez jediného slova vysvětlení dlouhé čtyři hodiny. Až kolem jedenácté hodiny večerní se objevili čtyři pracovníci StB, kteří ho odvezli do Brna. Cestou se dozvěděl důvod – příprava k opuštění republiky.

Ve věznici strávil dva měsíce, během nichž byl zhruba u 30 výslechů. Manželka Jarmila a jejich kamarád Vladimír absolvovali ve vazbě 48 hodin. To však Jiří nevěděl, protože nedostával z domova žádné dopisy. Státní bezpečnost mezitím provedla několik prohlídek – domu, chaty a v zaměstnání, během kterých mimo jiné zabavila balon s veškerým příslušenstvím, mapy, nákresy, zbytky látek a šicí stroj.

Runkasovým hrozilo odnětí svobody na osm let, jejich tříleté dceři nástup do ústavu. Jejich přátelé a známí dělali, jako by je neznali a obraceli se k nim zády.

Dne 20. srpna 1987 se Jiří, Jarmila i Vladimír dostavili k Okresnímu soudu v Třebíči. Všichni tři obžalovaní byli shledáni vinnými.

„Dopustili se jednání pro společnost nebezpečného, které náleželo v opatřování si a přizpůsobování prostředků, v pomoci a jiném přizpůsobování podmínek k trestnému činu opuštění republiky podle § 109 odst. 1 tr. zák., přičemž nedošlo k pokusu ani dokonání činu."

Jejich tresty byly následující: Jiří Runkas 20 měsíců odnětí svobody s podmínkou na tři roky, jeho manželka Jarmila odnětí svobody v trvání šesti měsíců s podmínkou na dva roky, kamarád Vladimír Moltaš odnětí svobody v trvání osmi měsíců s podmínkou na dva roky.

V listopadu 1989 nastala změna poměrů, která vyústila i v pozdější rehabilitaci odsouzených. Manželé Runkasovi o ni zažádali prostřednictvím JUDr. Aleny Novotné.

O dva měsíce později byl jejich rozsudek zrušen v plném rozsahu. Paní advokátka sepsala i žádost o odškodnění za ztrátu na výdělku v době dvouměsíční vazby, za náklady vazby trestního řízení a obhájců přidělených ex offo. Ministerstvo přiznalo odškodnění ve výši necelých 7 000 Kč. Jiří však toužil dostat zpět svůj horkovzdušný balon.

Za pomoci paní Novotné se mu podařilo zjistit, že je jeho dílo v síni tradic Státní bezpečnosti v Brně, a v roce 1995 se balon „vrátil zpět" do Moravských Budějovic.

Anežka Jičínská

TAK JSEM VÁM UPLET TEN PRÁDELNÍ KOŠ.
ŽÁDNÝ STRACHY MÁM DLOUHÉ RUCE.
MĚNĚ MÁ BÝT TAK VELKÝ?
ÚDOLÍ ŽELIVKY
FUNGUJE?
ZKOUŠKA JE ÚSPĚŠNÁ
VŽ ABYCHOM BYLI V TOM RAKOUSKU...
1984
JIŘÍ RUNKAS?
TAJNÁ POLICIE
PŮJDEŠ S NÁMI.
NEMÁM PRO VÁS DOBRÉ ZPRÁVY...
POSEDÍTE SI ALESPOŇ OSM A PŮL ROKU
OBHÁJCE
O 2 MĚSÍCE POZDĚJI
...
VE VAZBĚ
RUNKAS! JDEŠ VEN. NA PODMÍNKU.
A ZA DVA ROKY PŘIŠLA REVOLUCE.
REŽIM PADL A BALÓN MI VRÁTILI.
Československo
Rakousko
NEJLEPŠÍ VŠAK BYLO, ŽE UTÍKAT JSEM V NĚM UŽ NECHTĚL.
KONEC
Komiks je inspirován skutečným příběhem JIŘÍHO RUNKASE z Moravských Budějovic.
Vytvořila Anežka Jičínská

Jakub Kuba

PŘÍBĚH ŽELEZNÉ OPONY

Když důchodce aktivní
nelenivě zavíří,
dědek je to naivní,
ke hranicím zamíří.

Turistika – jeho slabost,
životní to koníček.
Z Bavorska pro českou radost
zbývá cesty kousíček.

Tu je spatřil – šohajové,
ustrojeni fešně,
samopaly pohotové
namířili spěšně.

Že byl voják z povolání,
na kolegy usmívá se.
Ozve se však zahekání,
Johann se nám zlomí v pase.

Že ho měli za Poláka,
za režimu zrádce,
odvlekli si ho, chudáka.
Děda zmírá krátce.

Naše Strana zatloukala,
všechna snaha marná.
Odškodnění vydupala
vdova po něm švarná.

Viník avšak za trest pozná
spravedlnost bezmeznou.
Na dva týdny, doba hrozná,
za oponou železnou.

Aktivity Gymnázia a SOŠ Moravské Budějovice k výročí 17. listopadu

ZÁŘÍ Příprava literárních a výtvarných prací k putovní česko-rakouské výstavě Překonej železnou oponu, která je připravována ve spolupráci s organizací Post Bellum.

ŘÍJEN Vernisáž proběhla 15. 10. v Laa an der Thaya, výstava dále bude pokračovat do Poisdorfu, Vídně a Mikulova

---

LISTOPAD

14. 11.

Projektový den pořádaný v rámci Festivalu svobody

V rámci programu se studenti zúčastní následujících aktivit:

- Filmové představení Jan Palach
- Přednáška Světová demokracie
- Improvizační hra: Lidový soud
- Výstavy: Střípky svobody; Železná opona v nás – práce studentů
- Workshopy: Nesmíme zapomenout – připomenutí událostí roku 1939
  Rok revoluce (kalendárium roku 1989)
- Doprovodné aktivity – kvízy, kahoot
- Zakončení – studentský proslov

---

15. 11.

Celorepublikový středoškolský happening v rámci Festivalu svobody – v rámci něj proběhne shromáždění studentů před budovou školy, poselství studentů a symbolické cinkáním klíčů.

---

15. 11. v 17.00 hodin

Vernisáž výstavy **Cesta svobody aneb listopad 89 našima očima** pořádané ve spolupráci se ZUŠ Moravské Budějovice a organizací Střed.

---

22. 11.

Mezinárodní konference o Železné oponě v Mikulově, na které vystoupí naši studenti.

---

25. 11. od 10.00 do 12.30

Beseda s pamětníkem panem **Mgr. Miroslavem Wolfem** bývalým pedagogem GMB na téma **„Listopadové události v Moravských Budějovicích“**.

Do přípravy projektu se zapojily všechny třídy gymnázia a zainteresovaní studenti SOŠ.

Organizační týmy: Jonáš Beránek, Mateo Premar – koordinace aktivit

Výtvarná část: Barbora Honsová, Kristýna Černá

GYMNÁZIUM
A STŘEDNÍ ODBORNÁ ŠKOLA

Vydalo Gymnázium a SOŠ Moravské Budějovice v roce 2019
u příležitosti 30. výročí sametové revoluce.